

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä (E 137/2021 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Maria Torttila, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Anna Pätynen, Liikenne- ja viestintävirasto
- kehittäispäällikkö Johanna Vilkuna, Suomen Kuntaliitto
- viestintäpäällikkö Jukka Tolvanen, Autoliitto ry
- toimitusjohtaja Mika Mäkilä, Linja-autoliitto
- toiminnanjohtaja Matti Koistinen, Pyöräliitto
- toiminnanjohtaja Marko Forsblom, Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta
- VR-Yhtymä Oy
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä
- MaaS Global Oy
- Invalidiliitto ry
- Suomen Paikallisliikenneliitto ry
- Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- RideHoop Oy
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komissio on antanut tiedonannon EU:n uudesta kaupunkiliikenteen kehyksestä 14.12.2022 osana ns. tehokkaan ja vihreän liikkuvuuden pakettia.

Komission tiedonantoon on koottu komission näkemyksiä eurooppalaisten kaupunkien kaupunkiliikenteen kehittämiseksi sekä tietoa eri lainsäädäntö-, rahoitus- ja muihin instrumentteihin sisältyvistä kaupunkiliikenteeseen liittyvistä toimenpiteistä. Tiedonanto ei ole oikeudellisesti sitova.

Tiedonannon tarkoituksena on tukea Euroopan kaupunkeja kaupunkiliikenteen haasteiden ratkaisemisessa ja EU:n kunnianhimoisten ilmasto-, ympäristö-, digitaali-, terveys- ja yhteiskunnallisten tavoitteiden edistämiseksi. Komission tavoitteena on siirtyminen turvalliseen, saavutettavaan, osallistavaan, älykkääseen, kestäväan ja päästöttömään kaupunkiliikenteeseen. Siksi komission mukaan tarvitaan lisää ja nopeutettuja toimia sekä uusia investointeja. Erityisesti on panostettava joukkoliikenteeseen, multimodaalisuuteen ja aktiivisen liikkumisen infrastruktuuriin. Tähän pyritään vahvistamalla ja täydentämällä olemassa olevia työkaluja.

Tiedonannossa kehoitetaan toimiin kaikilla hallinnon tasoilla kaupunkialueiden liikkuvuushaasteiden ratkaisemiseksi. Komissio tehostaa tukeaan uudella samanaikaisesti tiedonannon kanssa annetulla TEN-T –asetusehdotuksella ja erityisesti kaupunkisolmukohtiin liittyvillä toimenpiteillä ja jäsenvaltioille annettavilla suosituksilla kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmista (SUMP).

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää kestävän kaupunkiliikenteen ja kaupunkilogistiikan kehittämistä tärkeänä ja yhtyy tiedonannossa esitettyihin tavoitteisiin. Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn sekä niihin kytkeytyvien palveluiden kehittäminen tulee olla kaupunkiliikenteen kehittämisen prioriteetteina. Toimenpiteet ovat linjassa Suomessa jo käynnissä olevien suunnitelmien ja ohjelmien kanssa.

Kaupunkisolmuja koskevien ehdotusten, kuten kestävän kaupunkiliikenteen (Sustainable Urban Mobility Plan, SUMP) ja kaupunkilogistiikan (Sustainable Urban Logistics Plan, SULP) suunnitelmien käyttöönoton, osalta Suomi pitää tärkeänä, että ne voidaan toteuttaa nykyistä toimintaa kehittämällä siten, että nykyisen kaupunkiseutujen liikenteen ja maankäytön suunnittelun voidaan suurelta osin katsoa vastaavan kestävää kaupunkiliikennesuunnitelmaa.

Euroopan laajuista liikenneverkkoa (TEN-T) koskevan asetuksen uudistukseen sisältyviin ehdotuksiin otetaan kantaa TEN-T-uudistusta koskevassa U-kirjelmässä.

Suomi yhtyy näkemykseen, että joukkoliikenteen kehittämisessä tulisi huomioida multimodaalisuuden ja digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet palvelujen kehittämisessä. Kaupunkiliikenteen edistämistoimissa tulee huomioida markkinalähtöisten palveluiden kehittyminen ja varmistaa niiden toimintamahdollisuudet julkisten palveluiden rinnalla. Suomi tukee komission näke-

Valiokunnan lausunto LiVL 8/2022 vp

mystä siitä, että uudet liikkumispalvelut täydentävät joukkoliikenteen tarjontaa ja niiden parempi (koko EU:n laajuinen ja eri liikennemuotojen välinen) yhteentoimivuus tarjoaa monipuolisempia vaihtoehtoja ja voi siten lisätä kestävien liikkumistapojen käyttöä. Kaupunkien mahdollisuuksia järjestää ja kehittää joukkoliikennepalveluja tulee edistää. Joukkoliikenne ja liikennepalvelut ovat tehokkaan ja kestävästä kaupunkiliikenteestä ja liikkumispalvelujen perusta.

Suomi tukee aktiivisen liikkumisen ja sitä täydentävän mikroliikkuvuuden edistämistä. Vähäpäästöisen liikkumisen lisäksi on tarpeen pyrkiä edistämään siirtymistä henkilöautoilusta muihin kulkumuotoihin, huomioiden samalla paikalliset olosuhteet.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n eri ohjelmat ja rahoitusinstrumentit tukevat monipuolisesti liikennealan uudistumista, liikenteen tutkimusta ja kehittämistä, innovaatioita sekä uusien teknologioiden pilotointia.

Toimia toteutettaessa on noudatettava EU:n monivuotisen rahoituskehysten mukaisia enimmäismääriä sekä EU:n vuosittaisia talousarvioita. Kansallinen rahoitustarve käsitellään normaaliin tapaan osana valtion talousarvioesitysten ja julkisen talouden suunnitelmien valmistelua.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää kestävästä kaupunkiliikenteestä ja kaupunkilogistiikan kehittämistä tärkeänä ja pitää tiedonannon tavoitteita näin ollen kannatettavina. Saadun selvityksen mukaan nyt esitetyt toimenpiteet ovat hyvin linjassa Suomessa jo käynnissä olevien suunnitelmien, kuten Liikenne12-suunnitelman, ja erilaisten kansallisten kehittämisohjelmien kanssa.

(2) Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn sekä niihin kytkeytyvien palveluiden kehittämisen tulee olla kaupunkiliikenteen kehittämisen prioriteetteina. Kaupunkiliikenteen kehittämisessä tulee kuitenkin huomioida myös multimodaalisuuden, palveluverkkojen, uudenlaisten liikkumispalvelujen ja digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet kestävien liikenteen palvelujen kehittämisessä. Kehittämiselle asetettujen kriteerien ja vaatimusten toteuttamisessa on keskeistä huolehtia jatkossa myös rahoituksen riittävyydestä.

(3) Valiokunta painottaa esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitystä kaupunkiliikenteen kehittämisessä. Suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa on huomioitava eri tavoin liikkuvien ihmisten tarpeet ja yhdenvertaisuuden toteutuminen niin liikkumisympäristön, julkisten liikennevälineiden kuin -palveluidenkin osalta. Asiantuntijakuulemisessa on korostettu myös lasten ja nuorten aseman huomioimista turvallisen liikennejärjestelmän käyttäjinä.

(4) Kaupunkiliikenteessä tulee panostaa kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuuden kasvuun. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että myös yksityisautoilu kuuluu välttämättä jatkossakin kaupunkiliikenteeseen. Tältä osin kaupunkiliikenteen kehittämisessä on tärkeää pyrkiä kehittämään myös yksityisautoilusta kestävämpää ja päästöttömämpää.

Valiokunnan lausunto LiVL 8/2022 vp

(5) Valiokunta pitää keskeisenä, että ehdotuksista ei aiheudu tarpeetonta hallinnollista raportointi- tms. taakkaa. Esimerkiksi kaupunkisolmuja koskevien suunnitelmien osalta on tarkoituksenmukaista, että ne voidaan toteuttaa nykyistä toimintaa kehittämällä. Yhteentoimivuuden ja tarvittavan joustavuuden varmistamiseksi on tärkeää, että komissio ei määrittele suunnitelmien muotoa ja yksityiskohtia liian yksityiskohtaisesti.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin painotuksin.

Helsingissä 10.3.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Jouni Kotiaho ps
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Pia Lohikoski vas
varajäsen Raimo Piirainen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula